

ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ต่อไปนี้
 - ก. คำว่า "อักขระ" ๆ นั้น ว่าตามนักปราชญ์ท่านประสงค์ก็เป็น.....อย่าง.....คือ.....ฯ
 - ข. ฐานที่ตั้งเกิดของอักขระมี.....คือ.....ฯ
 - ค. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า.....ได้แก่ พยัญชนะ.....ฯ
 - ฌ. ลักษณะที่จะประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้นั้น ดังนี้.....ฯ
 - ง. พยัญชนะ.....ตัว คือ.....ถ้าอยู่หลัง พยัญชนะตัวอื่น ออกเสียงผสมกับพยัญชนะตัวหน้า ฯ
๒. การต่ออักขระด้วยอักขระนั้น จัดเป็นกัอย่าง คืออะไรบ้าง ฯ อคฺยาคาร, เอกมิทาห, เอตทโวจ เป็นสนธิอะไร ตัดและต่ออย่างไร ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. นามที่แสดงลักษณะของนามนาม แบ่งเป็นกี่ชั้น คืออะไรบ้าง
 - ข. วิภิตินามนั้นมีกี่ตัว แบ่งเป็นอย่างไร คืออะไรบ้าง
 - ค. วิเสสนสัพพนามนั้น แบ่งเป็นกัอย่าง ได้แก่ศัพท์พวกไหน
 - ฌ. อพยยศัพท์ คือศัพท์จำพวกไหน มีกัอย่างไร อะไรบ้าง
 - ง. นิบาตนั้น สำหรับใช้ลงที่ไหน บอกถึงอะไร ฯ
๔. ในอาชยาดนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธาน และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างไรบ้าง ฯ
๕. ปัจจัยแห่งกริยาकर्ตักจัดไว้อย่างไร ปัจจัยตัวไหนบอกถึงอะไร ฯ ฌมฺวาทิ, กตฺตาลงปัจจัยอะไร เป็นรูป และสาธนะอะไร จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู ฯ
๖. ตัปฺปฺริสฺมาส กับ กัมมธารยสฺมาส แปรลกกันอย่างไร ฯ ซินฺนาสโว, สุวณฺณวณฺโณ เป็นสฺมาสอะไร จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู ฯ
๗. ตทฺสฺสตีตฺทิตฺตมิปัจจัยกัตัว คืออะไรบ้าง ฯ กาสาว, สุเมธโส, ทสฺสนิโย ลงปัจจัยอะไร ในตทิตฺตไหนจงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาดูด้วย ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

เฉลย ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ต่อไปนี้
- ก. เป็น ๒ อย่าง คือ เป็นเสียงอย่าง ๑ เป็นตัวหนังสืออย่าง ๑ ๑
 - ข. มี ๖ คือ กณฺโจ คอ, ตาลุ เพดาน, มุฑา คีระชะ กิว่า ปุมเหงือก กิว่า, ทนฺโต ฟัน, โอฏฺโฐ ริมฝีปาก, นาลิกา จมูก ๑
 - ค. เรียกว่า โสสะ ได้แก่พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ฑ ฒ ณ, ท ฐ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห ฬ รวม ๒๑ ตัว ๑
 - ฌ. พยัญชนะที่ซ้อนกัน มีดังนี้
 - พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้
 - พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้
 - พยัญชนะที่ ๕ สุดวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ง ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว มิได้มีสำเนียงในภาษาบาลี ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้ ๑
 - ง. พยัญชนะ ๔ ตัว คือ ย, ร, ล, ว, อยู่หลังพยัญชนะตัวอื่นออกเสียงผสมกับ พยัญชนะตัวหน้า ๑
๒. จัดเป็น ๒ อย่าง คือต่อศัพท์ที่มีวิภัติให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภัติ เหมือน จตฺตาริ อิเม ต่อเข้าเป็น จตฺตาริเม เป็นต้น อย่าง ๑, ต่อบทสมาส ย่นอักษรให้น้อยอีก เหมือน กต อุปการิ ต่อเข้าเป็น กโตปการิ เป็นต้น อย่าง ๑ ๑
- อคฺยาคาริ** เป็นอาเทศสระสนธิ คือ แปลงสระหน้า ตัดเป็น อคฺคิ อาคาริ แปลง อิ สระหน้า เป็น ย แล้วลบพยัญชนะที่ซ้อนกัน ๓ ตัว ทั้งเสียงตัวหนึ่ง คือ ลบตัว ค ต่อเข้าเป็น อคฺยาคาริ ๑
- เอกมิทาทิ** เป็นอาเทศพยัญชนะสนธิ แยกเป็น เอกํ อิธ อหิ (เอกอยู่หน้า) แปลง ฐ เป็น ท ต่อเข้าเป็น เอกมิทาทิ ๑

เอตทโวจ เป็นอาเทศนิกคหิตสนธิ แยกเป็น เอต อโวจ แปลงนิกคหิตเป็น
ท ต่อเข้า เป็น เอตทโวจ ฯ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. แบ่งเป็น ๓ ชั้นคือ ปกติ ๑ วิเสส ๑ อติวิเสส ๑ ฯ

ข. มี ๑๔ ตัว แบ่งเป็นเอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗ ดังนี้

	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ประมา ที่ ๑	ลี	โย
หุตติยา ที่ ๒	อ	โย
ตติยา ที่ ๓	นา	ทิ
จตุตถิ ที่ ๔	ส	น
ปณจมี ที่ ๕	สุมา	ทิ
ณฺฐี ที่ ๖	ส	น
สत्ตมี ที่ ๗	สมิ	สุ

ค. แบ่งเป็น ๒ อย่าง ฯ ได้แก่ศัพท์เหล่านี้ ย, อญญ, อญญตร, อญญตม, ปร, อปร, กตร, กตม, เอก, เอกจฺจ, สหฺพ, ก็ เป็นอนิยม, ต, เอต, อิม, อมุ เป็นนิยม ฯ

ฆ. คือ ศัพท์จำพวกจะแจกด้วยวิภัติหัง ๗ แปลงรูปไปต่าง ๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้คงรูปอยู่เป็นอย่างเดียว มี ๓ อย่าง คือ อุปสัคบ้าง นิบาตบ้าง ปัจจัยบ้าง ฯ

ง. สำหรับลงที่ระหว่างนามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง ฯ บอกถึงกาล, อาลปนะ, ที่, ปริจเจท, อุปไมย, ปฏิเสธ, ความไต่ยินเล่าลือ, ความปรักป, ความถาม, ความรับความเตือน เป็นต้น ฯ

๔. ในอาชยตแบ่งกาลที่เป็นประธาน ๓ คือ กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะหน้า เรียกว่า ปัจจุบันกาล ๑ กาลล่วงแล้ว เรียกว่า อดีตกาล ๑ กาลที่ยังมาไม่ถึง เรียกว่า อนาคตกาล ๑ ฯ กาลทั้ง ๓ นั้น แบ่งให้ละเอียดได้ดังนี้ ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ๑ ปัจจุบันใกล้เคียง ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอนาคต ๑ ฯ อดีตกาลจัดเป็น ๓ เหมือนกัน คือ ล่วงแล้ว ไม่มีกำหนด ๑ ล่วงแล้ววานนี้ ๑ ล่วงแล้ววันนี้ ๑ ฯ อนาคตกาลจัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน ๑ อนาคตของอดีต ๑ ฯ

๕. จัดเป็น ๓ พวกเหมือนปัจจัยแห่งนามกิตก์ คือ

กิตปัจจัย อย่างนี้ อนุต, ตวนุต, ตาวี

กิจปัจจัย อย่างนี้ อนีเย, ตพพ

กิตกิจปัจจัย อย่างนี้ มาน, ต, ตุน, ตวา, ตวาน

ในปัจจัย ๓ พวกนั้น

อนุต, มาน ๒ นี้ บอกปัจจัยบังกาล

ตวนุต, ตาวี, ต, ตุน, ตวา, ตวาน ๖ นี้ บอกอดีตกาล

อนีเย, ตพพ ๒ นี้ บอกความจำเป็น ๑

ธมฺมวาทิ ลง ณี ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ หรือเป็นสมาสรูป ตัสสีละสาธนะ วิเคราะห์ว่า ธมฺม วทติ สีเลนาติ ธมฺมวาทิ, ธมฺม วตตุ สิลมสุสาติ वा ธมฺมวาทิ ๑

กตฺตา ลง ต ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ หรือ เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงใน อรรถแห่งตัสสีละ วิเคราะห์ว่า กโรตติ กตฺตา, กโรติ สีเลนาติ वा กตฺตา ๑

๖. แปรกันอย่างนี้ ตับุริสสมาสมีวิภัตติและวจนะไม่เสมอกัน ส่วนกัมมชารยสมาสมีวิภัตติ และวจนะเสมอกัน บทหนึ่งเป็นประธาน บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ หรือเป็นวิเสสนะทั้ง ๒ บท ๑

ซีณาสโว เป็นฉัญฐีพหุพพิทิสมาส รูปวิเคราะห์ว่า ซีณา อาสวา ยสุส โส ซีณาสโว ภิกฺขุ ๑

สุวณฺณวณฺโณ เป็นฉัญฐีอุปมาพหุพพิทิสมาส รูปวิเคราะห์ว่า สุวณฺณสุส วณฺโณ อิว วณฺโณ ยสุส โส สุวณฺณวณฺโณ ภควา ๑

๗. มีปัจจัย ๔ ตัว คือ วี, ส, ลี, อิก, อี, ร, วนฺตุ, มนฺตุ, ณ ๑

กาสาวิ ลง ณ ปัจจัยในราคาทิตฺทิต วิเคราะห์ว่า กสาเวน รตฺตํ วตฺถํ กาสาวิ ผ้า (อันบุคคล) ย่อมแล้ว ด้วยรสผาด ชื่อว่า กาสาวะ (ผ้าอันบุคคลย่อมแล้วด้วยรสผาด) ๑

สุเมธโส ลง ส ปัจจัยในตทฺสสฺตติตฺทิต วิเคราะห์ว่า สุเมธา อสุส อตฺถิติ สุเมธโส เมธาติ ของชนนั้น มีอยู่ เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่า มีเมธาติ ๑

ทสฺสนีโย ลง อีเย ปัจจัยในฐานตฺทิต วิเคราะห์ว่า ทสฺสนํ อรทฺตีติ ทสฺสนีโย (ชนใด) ย่อมควร ซึ่งความเห็น เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่า ทสฺสนีเย (ผู้ควรซึ่งความเห็น หรือ น่าดู) ๑

พระเมธีปริยัตยาภรณ์ อคฺคธมฺโม วัดเบญจมบพิตร

สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย.

ตรวจแก้.